

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Katedra výtvarné výchovy

Posudek diplomové práce Bc. Lucie Bulkové: Specifika výtvarného projevu dětí s handicapem.

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Jakubcová Hajdušková, Ph.D.

Autorka si vybrala téma, které je pro současnou výtvarnou výchovu velmi důležité. Současné vzdělávání je postaveno na inkluzi, ve školách jsou tzv. heterogenní třídy, kde jsou vzdělávány děti zdravotně postižené, nadané a děti z různých koutů světa. Na vyučující je v takovém prostředí kladen velmi vysoký nárok, musí pracovat s vědomím specifik jednotlivých žáků, musí je umět rozpoznat, pojmenovat a ve výuce na ně navazovat tak, aby byli žáci vzděláváni a rozvíjeni ve všech oblastech (kompetence). Zároveň ale nesmí jednotlivá specifika (někdy nadání, někdy handicap) přeceňovat, přehnaně na něj upozorňovat a dělat z něj výhody nebo nevýhody. Pro tuto školní realitu je práce přínosná.

Během studia se Lucii Bulkové podařilo navázat kontakt s několika vyučujícími, kteří pracují v MŠ nebo na základních školách pro děti s handicapem, nakonec působila jako jejich asistentka. Během dvou let nashromáždila řadu zkušeností a poznatků. Ty pak ověřovala během práce na diplomovém úkolu - 6 měsíců záměrného pozorování a cíleného pedagogického působení, kritických reflexí a analýz reflexivních bilancí, dětských výtvarných prací, rozhovorů s učiteli a školních vzdělávacích programů.

Autorka si ve své akční participační sondě kladla za cíl popsat specifika výtvarného projevu dětí s handicapem. Je to cíl z obecného hlediska velmi ambiciózní, autorka si záhy uvědomila, že ho nemůže postihnout jako celek a že nelze vypracovat nějaké obecně platné škatulky. Proto jsou hlavním výsledkem kazuistiky, případy konkrétních dětí a jejich výtvarné tvorby. Autorka s velkou citlivostí a respektem k jednotlivým respondentům svého výzkumu vyhmatává konkrétní problémy (např.: komunikace s dítětem s určitým handicapem - jak zadávat výtvarný úkol, jak žáky hodnotit, jak žáky motivovat, když klesá jejich pozornost, apod.) důsledně je popisuje, kriticky reflektuje své pedagogické působení a navrhuje případná alternativní řešení, která znovu ověřuje. Na pozadí problémů vztahujících se k jednotlivým dětem zároveň porovnává dva odlišné metodické přístupy, 1) výuka na sebe nenavazujících samostatných výtvarných úloh a 2) tematická řada. Hledá podobu výuky, která by dovolila individuální přístup k žákům, ale zároveň by byla smysluplným a logickým pozadím, ze kterého by specifika výtvarného projevu dětí s handicapem vystupovala ne jako krize výuky, ale jako podnět k učení se.

Důležitým prvkem této práce je nejen zaměření na zkoumání a porozumění samotné každodenní praxe, ale také pohled do širších oborových souvislostí. Autorka spolu s učiteli kriticky reflektuje nepřítomnost nebo sníženou kvalitu školních vzdělávacích programů, způsobenou jednak nepřítomností závazného kurikula pro práci s dětmi s handicapem a pak oborových didaktik. Učující k výuce přistupují v zásadě intuitivně, kurikulární rámec, o který by se mohli opřít, v podstatě neexistuje a předmět výtvarná výchova tak dostává velmi hybridní charakter (např. str. 40) a tím pádem také učivo. V důsledku jsou mateni sami žáci, volná tvorba je zaměňována za řemeslo, nebo vykonávání mechanické práce, výrobek za artefakt, nemluvě o absenci možnosti chápat a rozumět tomu, co vše je současné umění. Bylo by potěšující, kdyby autorka mohla v započaté práci dále pokračovat a rozvinout ji až do podoby návrhů a konkrétních úprav kurikula výtvarné výchovy pro práci s dětmi s handicapem.

Práci považuji za cennou nejen pro samotnou autorku, ale potřebnou i pro další pedagogy, ať studenty učitelství výtvarné výchovy nebo speciální výtvarné výchovy.

Práce je psána čtivě, stylisticky a gramaticky správně, je doplněna vhodnou obrazovou dokumentací. Dále je práce logicky strukturovaná a přehledná. Výzkumná sonda je řádně popsána a zakotvená v odborné literatuře týkající se kvalitativního pojetí výzkumu. Autorka cituje a seznam literatury vypracovala dle bibliografické normy.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3. 1. 2013

Mgr. Lucie Jakubcová Hajdušková, Ph.D.